

Pastoraat op de Rand

Over het contact met niet-meelevende
gemeenteleden

Pastoraat op de Rand is een uitgave van de Protestantse Kerk in Nederland in de serie Handreikingen voor het Pastoraat

Protestants Landelijk Dienstencentrum
Postbus 8504, 3503 RM Utrecht
tel. (030) 880 1880

Meer informatie over de handreikingen: www.pkn.nl/pastoraat

Een aantal handreikingen is in papieren versie te koop via bestellingen@pkn.nl, tel. (030) 880 13 37

Inhoudsopgave

Woord vooraf	4
1. Inleiding	5
2. Wie zijn passief en randkerkelijk?	7
2.1 Verschillende ervaringen	7
2.2 Grote verscheidenheid	8
3. Oorzaken van 'randkerkelijkheid'	11
3.1 Maatschappelijke en culturele oorzaken	11
3.2 Persoonlijke ervaringen	12
4. Invloed van de secularisatie	14
5. Op zoek naar een visie voor beleid	15
6. Een pastorale benadering	17
7. Beleidsvragen	20
7.1 Visieontwikkeling	20
7.2 Mogelijke initiatieven	20
7.3 Bepaling van de koers	20
7.4 Prioriteiten	21
8. Praktische uitwerking	23
8.1 Kerkelijke administratie	23
8.2 Blijvend aanbod en beroep	23
8.3 Omzien naar elkaar	24
8.4 Pastoraat in wederkerigheid	24
8.5 Gemeenteopbouw	25
8.6 Toerusting en training	25
8.7 Spiritualiteit	25
8.8 Geloofsoverdracht	25
8.9 Jeugd- en jongerenwerk	26
Bijlage 1: Onderzoeksvragen	27
Bijlage 2: Conceptbrief aan passieve leden	29
Literatuur en adressen	31

Woord vooraf

Een vaak gestelde vraag is: Hoe gaan we om met niet-meelevende gemeenteleden? Hierbij wordt gedacht aan gemeenteleden die 'randkerkelijk' worden genoemd en de zogenaamde 'passieve leden'. De vraag leeft niet alleen sterk bij ouderlingen en pastorale medewerk(st)ers, maar ook bij predikanten en colleges van kerkrentmeesters. Aan deze vraag is enkele jaren geleden speciale aandacht besteed door de gereformeerde synode. De invalshoek daarbij was die van de kerkorde. De reacties daarop uit de gemeenten leerden dat het vraagstuk vanuit deze invalshoek moeilijk aangepakt kan worden. De beste invalshoek bleek die van het pastoraat en de gemeenteopbouw. Vanuit dit gezichtspunt is deze handreiking dan ook geschreven.

Met de handreiking wordt tegelijk tegemoet gekomen aan de vragen rond 'randkerkelijkheid' die leven bij ouderlingen en pastorale medewerk(st)ers. Van hen wordt immers verwacht dat zij de contacten in de gemeente onderhouden en stimuleren. Zij werken mee aan de opbouw van de gemeente. Door middel van hun pastorale werk ziet de kerk naar haar leden om en betreft hen bij het gemeentelijke leven.

Achtergrondinformatie wordt gegeven als een aanzet voor de ontwikkeling van een visie op plaatselijk beleid. Door middel van bezinning en gesprek is het mogelijk om tot een duidelijker aanpak te komen. Een aantal concrete suggesties wordt gedaan als handvatten voor mogelijk te ontwikkelen initiatieven.

De handreiking is geschreven door ds. H.Kuyk, voormalig secretaris van het Samenwerkingsorgaan voor het Pastoraat, na een bespreking van de thematiek in een drietal conferenties. In 2009 werd de handreiking op sommige punten herzien en aangepast.

1e druk, december 1993

2de druk, maart 1994

3de druk, maart 1998

herziening, augustus 2009

1. Inleiding

Ouderlingen en pastorale medewerk(st)ers stuiten regelmatig op het probleem, dat zij met een aantal gemeenteleden niet of moeilijk in gesprek kunnen komen. Sommige gemeenteleden willen geen officieel contact met 'de kerk', laat staan dat zij te bewegen zijn om deel te nemen aan het kerkelijke leven van de gemeente waartoe zij behoren.

Vaak worden zulke leden 'randleden' of 'randkerkelijken' genoemd. Maar men spreekt ook wel van 'niet-meelevende leden' of 'passieve leden'. Zij onderscheiden zich door hun opstelling van de andere leden, die zich meer in het centrum van de gemeente bevinden, die meelevend zijn en zich actiever gedragen.

Een ouderling of pastoraal medewerk(st)er die zelf actief is, kan er grote moeite mee hebben, dat 'passieve leden' zich afstandelijk opstellen en zich bovendien nogal eens kritisch uitlaten over de kerk en het christelijke geloof. Het is ontmoedigend wanneer je merkt, dat je niet op één lijn zit en dat je er weinig aan kunt doen. Wanneer gemeenteleden het aanhoudend laten afweten, dringt zich de vraag soms op: horen zij nog bij tot de kerk? Kunnen ze zich niet beter laten uitschrijven? En zou je daarop misschien meer moeten aansturen? Er worden dan ten slotte ook een aantal problemen opgelost:

- De kerk bespaart zich veel werk, aandacht en geld
- Binnen de kerk zou een grotere duidelijkheid ontstaan over de grenzen van de kerk.
- Naar buiten toe zou het ook duidelijker zijn wie er bij de gemeente behoren en wie niet.
- Ouderlingen, pastoraal (mede)werkers en predikanten worden minder ontmoedigd.

Hoe begrijpelijk deze overwegingen ook zijn, juist vanuit pastoraal gezichtspunt zijn hiertegen grote bezwaren in te brengen. Want door er op aan te sturen dat bepaalde leden zich laten uitschrijven, wordt de waarschijnlijk enige (formele) band die de betrokkenen nog hebben met de kerk, doorsneden. De kans is vervolgens groot dat de breuk definitief zal zijn.

Het is belangrijk om te bedenken dat niemand lid is van de kerk vanwege zijn/haar houding en (goed) gedrag, maar omdat hij/zij ooit, bijvoorbeeld

door de doop of door de betrokkenheid van ouders, in de kring van de gemeente is opgenomen. De kerk heeft daarmee verantwoordelijkheid voor het gemeentelid aanvaard. En zou je dan ook niet altijd moeten blijven hopen, bidden en je best doen om hem/haar bij de kerk te houden? De pastorale zorg staat in het teken van de hoop op de werking van de Geest van God. Het uitgangspunt van iemands betrokkenheid bij de kerk ligt in het verbond van Gods genade.

Wij hebben daarom niet het recht om éézijdig vanuit de kerk gemeentelieden uit te schrijven, tenzij er sprake zou kunnen zijn van de toepassing van tucht op grond van iemands leer of leven. Maar bij randkerkelijke of passieve leden is dat niet méér aan de orde dan bij meelevende leden. De vraag bij niet-meelevende leden is eerder of en zo ja, hoe het contact met hen verbeterd zou kunnen worden.

Ter bespreking:

- *Welke overeenkomsten en welke verschillen ziet u tussen het lidmaatschap van een vereniging en van een kerk?*
- *Wat is uw gevoel ten aanzien van mensen die kerkelijk niet of nauwelijks meelevend zijn?*
- *Kunt u het zich ook voorstellen wanneer mensen zich afzijdig houden van de kerk? Hebt u daar begrip voor?*

2. Wie zijn passief en randkerkelijk?

De woorden 'passief en 'randkerkelijk' worden steeds vaker door elkaar gebruikt. Toch is het van belang om enig onderscheid te maken. We kunnen twee verschillende opvattingen waarnemen:

1. Onder 'passieve leden' worden die leden verstaan die 'passief geregistreerd' staan; leden die vaak ook geen financiële bijdrage betalen voor de kerk. Hun betrokkenheid bij de kerk is alleen formeel en administratief. Dit sluit echter een incidentele benadering vanuit de kerk niet uit.
2. Onder 'passieve leden' worden ook die leden verstaan, die niet of nauwelijks betrokken willen zijn bij het kerkelijke gebeuren, zonder dat ze 'passief' staan geregistreerd. Zij worden vaak ook 'niet-meelevend' of 'randkerkelijk' genoemd.

De begrippen passief, randkerkelijk en niet-meelevend zijn dus moeilijk af te bakenen. In de praktijk is het bovendien zo dat we niet met een statisch (laat staan statistisch) gegeven te maken hebben, maar met mensen die in beweging zijn. In de loop van hun leven treden er verschuivingen op, waardoor zij van de ene categorie of benaming in de andere terecht komen en omgekeerd.

In deze handreiking spreken wij van pastoraat 'op de rand' om aan te geven, dat we de verschillende categorieën op het oog hebben, zonder ze over één kam te scheren. De woorden 'passief', 'randkerkelijk' en 'niet-meelevend' worden afwisselend gebruikt. In de uitwerking zal evenwel onderscheid worden gemaakt voor wat betreft de diverse posities die de betrokkenen kunnen innemen.

2.1 Verschillende ervaringen

Veel gemeenteleden die zich aan 'de rand' van de kerkelijke gemeenschap bevinden, ervaren dit zelf niet als een probleem. De meesten zijn tevreden met hun afstandelijke positie. Andere contacten en bezigheden in hun leven nemen meer ruimte in. Sommigen zijn betrokken bij vrijwilligersactiviteiten in de buurt waar zij wonen of in maatschappelijke organisaties. Anderen worden opgeslokt door hun werk of door hun persoonlijke bezigheden. Binnen de kerkelijke gemeente is men weliswaar niet actief, maar daarbuiten zeker wel.

Weer anderen laten zich graag bedienen. Zo maakt een aantal passieve gemeenteleden gebruik van de diensten van de kerk, wanneer zij daaraan behoefte hebben; bijvoorbeeld wanneer zij een kind willen laten dopen, hun huwelijk laten inzegenen en zij vanuit de kerk begraven willen worden. Maar zolang die behoeften niet spelen, kan de kerk niet rekenen op hun betrokkenheid en veelal evenmin op een financiële bijdrage van hun kant. Intussen bestaat er ook een groeiend aantal gemeenteleden dat onvoldoende is geïnformeerd over wat er in de kerk gaande is. Zij weten niet wat zij missen en zoeken hun heil soms elders, terwijl zij anders misschien wel zouden deelnemen aan bepaalde kerkelijke activiteiten.

Verder zijn er gemeenteleden, die onregelmatig participeren. Zo nu en dan nemen zij deel aan bepaalde kerkelijke activiteiten, bijvoorbeeld op het terrein van de toerusting, het jeugdwerk of in (gespreks-)groepen. Zij willen zich echter niet binden aan een kerkelijk (mee)leefpatroon dat van hen wordt verwacht.

Een aantal randleden heeft afstand genomen, omdat zij teleurgesteld zijn en/of kritiek hebben op de kerk. Zij zijn het niet eens met de gang van zaken, met de boodschap die wordt uitgedragen of met sommige beslissingen die door de kerkenraad zijn genomen. Vaak hebben zij op een bepaald moment geen behoefte meer hierover met iemand van de kerk te praten. Een beperkt, maar niet onaanzienlijk aantal, zoekt zijn heil in een andere gemeente of groep waar men zich beter thuis voelt. Sommigen voelen zich na een verhuizing opnieuw aangesproken door een gemeente, wanneer die wel beantwoordt aan hun verwachtingen en idealen.

Veel randkerkelijken hebben moeite met 'het geloof' zoals zij dat hebben geleerd. Hun eigen opvattingen en geloofsbeleving zijn veranderd. Daardoor voelen zij zich niet meer thuis in een kerk, die voor hun besef niet of te weinig is veranderd. Maar er zijn ook randkerkelijken die vinden dat er te veel is veranderd in de kerk. Zij voelen zich beroofd van wat hen vertrouwd en dierbaar is. Daarom zijn zij naar de marge opgeschoven. Van een aantal niet-meelevende leden geldt dat zij wel financieel blijven bijdragen, uit gevoelens van verplichting of ook omdat zij vinden dat de kerk moet blijven bestaan.

2.2 Grote verscheidenheid

Uit het bovenstaande blijkt, dat er allerlei soorten gemeenteleden niet-meelevend, passief of randkerkelijk genoemd kunnen worden. Daarbij gaat

het bovendien telkens om mensen met elk hun eigen geschiedenis, levenservaring, opvattingen en karakter, die zowel uniek als veranderlijk zijn.

Zo kan het gebeuren dat iemand die leeft op 'de rand' door een ontmoeting met een ouderling bij iemand anders thuis, opeens (weer) geïnteresseerd raakt en een afspraak maakt voor een bezoek. Terwijl het omgekeerd kan gebeuren, dat iemand die (heel) meelevend is, opeens afknapt op 'de kerk', doordat een gesprek niet goed verloopt, of hij iets akeligs meemaakt in zijn leven en zich teleurgesteld voelt in de kerk.

Passieve leden kunnen actief worden en omgekeerd. Ook al gebeurt dat niet aan de lopende band, er moet wel rekening mee worden gehouden. Mensen mogen nooit worden vastgepind op wie of wat ze op een bepaald moment zijn. Het is dus onverantwoord om alle passieve en randkerkelijke leden over één kam te scheren. Hooguit is het mogelijk enkele categorieën te onderscheiden aan de hand van de verschillende situaties die hierboven zijn geschetst.

Hieraan moet direct worden toegevoegd, dat tal van gemeenteleden die (meer) meelevend zijn, in hun houding, opvattingen en gedrag niet zo ver afstaan van de leden aan de rand. Zij zitten vaak met dezelfde vragen en hebben dezelfde moeite met allerlei zaken en kennen de neiging zich (voor een tijd) afstandelijk op te stellen. Zeer betrokken gemeenteleden kunnen daardoor binnen een korte tijd randkerkelijk worden. De opvattingen, het levensgedrag en het geloof van meelevende leden kunnen in feite meer aanvechtbaar zijn dan die van tal van passieve leden.

Voor de ontwikkeling van een pastoraal beleid zijn deze overwegingen uiteraard complicerend. Er moet echter mee gerekend worden om te voorkomen dat allerlei (groepen) mensen verkeerd worden beoordeeld en behandeld. Uit deze complexiteit blijkt, dat een beleid met betrekking tot passieve leden ook nooit apart gezien en ontwikkeld kan worden, los van een meer omvattend gemeenteopbouwbeleid. Via de vraag: Hoe gaan we om met passieve leden? komen wij op vragen als: Wat mag van gemeenteleden worden verwacht? Hoe kunnen wij met elkaar gemeente te zijn? Wat is daar vandaag de dag voor nodig? En hoe geven wij daaraan vorm?

Intussen moeten en willen wij ons in deze handreiking zoveel mogelijk beperken tot het beleid van de kerk met betrekking tot haar niet-meelevende leden. Met het oog daarop schetsen wij nu eerst enkele ontwikkelingen en factoren die de randkerkelijkheid hebben bevorderd en nog steeds hun invloed doen gelden.

Ter bespreking:

- *Herkent u de geschetste verschillen tussen passieve leden?*

- *Kent u nog andere vormen van randkerkelijkheid dan de hierboven genoemde?*

3. Oorzaken van ‘randkerkelijkheid’

We maken onderscheid in:

- Maatschappelijke en culturele oorzaken
- Persoonlijke ervaringen

3.1 Maatschappelijke en culturele oorzaken

Het ontstaan van allerlei vormen van randkerkelijkheid heeft veel te maken met de veranderingen die zich voltrekken in onze samenleving en cultuur.

Een belangrijke rol speelt de zogenaamde individualisering. Daardoor ligt er een sterk accent op de persoonlijke keuze en verantwoordelijkheid van ieder mens. Niet wat de gemeenschap wil, wat ‘men’ van je verwacht is normatief, maar datgene wat je zelf kiest. Dit uitgangspunt stimuleert ieders persoonlijke ontwikkeling en bevordert een grote verscheidenheid of ‘pluraliteit’ in opvattingen en gedrag. Wanneer ieder gemeentelid zijn/haar eigen positie bepaalt, kunnen er grote verschillen ontstaan. Deze verschillen veroorzaken vaak (grote) spanningen, hoewel er op den duur ook een grotere openheid voor en acceptatie van verschillen in visie en (geloofs)beleving kan groeien.

Tegelijkertijd bevordert onze cultuur de instelling, dat menigeen zich graag laat bedienen en verzorgen: consumentisme. De mens is er immers niet voor de instituten, maar de instituten zijn er voor de mens...

In onze cultuur beantwoorden allerlei bestaande instituten, zoals de kerk, echter niet vanzelfsprekend aan deze verwachting. De kerk staat niet meer alleen en voor velen ook niet meer in de eerste plaats op de lijst van instituten waarvan men verwacht dat zij in onze behoeften kunnen voorzien. Dit neemt niet weg dat het beeld is versterkt dat ook de kerk een instituut is, dat vooral diensten verleent wanneer mensen daaraan behoefte hebben.

Tenslotte signaleren we het verschijnsel dat zich in onze samenleving opnieuw een behoefte zichtbaar wordt aan een bepaalde geborgenheid, een gemeenschap waarin men zich weer thuis kan voelen. Wellicht vormt deze behoefte een reactie op de individualisering, pluralisering en het consumentisme. In elk geval zijn tal van mensen op zoek naar warmte in vormen van gemeenschap waarbinnen men zich veilig voelt.

Een belangrijke vraag bij dit punt is natuurlijk, of onze kerkelijke gemeenten in die behoefte voorzien. Helaas zijn er veel ouderen en jongeren die deze

geborgenheid in de kerk niet (meer) ervaren en verwachten. Maar tegelijk zien wij dat andere gemeenteleden die geborgenheid wel degelijk ervaren. Zij voelen zich geaccepteerd door de manier waarop zij worden bejegend en doordat zij iets van hun inbreng kwijt kunnen. Binnen onze kerken is het dus nodig, dat mensen zich herkend en welkom weten; dat zij worden begroet, dat zij zich veilig en gewaardeerd voelen.

Intussen zijn er - zoals gezegd - naast de kerk allerlei andere organisaties, instituten en religieuze bewegingen tot ontwikkeling gekomen, die iedereen, dus ook de leden van de kerk, aanspreken en uitnodigen. Een actieve deelname aan het kerkelijke leven is mede daarom minder vanzelfsprekend dan ooit. Maar tegelijk geldt, dat de mensen die welbewust en daadwerkelijk kiezen voor 'de kerk' zich daarin sterk op elkaar betrokken kunnen voelen en zeer actief kunnen zijn.

Naast de strikt kerkelijke activiteiten als pastoraat en diaconaat kan in dit verband ook worden gedacht aan vredesgroepen, amnesty-groepen, wereldwinkels enz. Het blijkt, dat velen betrokkenheid en gemeenschap steeds minder vanzelfsprekend koppelen aan de reeds lang bestaande kerkelijke kaders. De beslotenheid van veel gemeenten is wat dat betreft doorbroken.

Ter bespreking:

- *Herkent u de genoemde maatschappelijke en culturele factoren? Welke rol spelen ze in uw eigen leven?*
- *Wat vindt u van de keuze van gemeenteleden om liever deel te nemen aan andere organisaties dan aan de kerkelijke?*

3.2 Persoonlijke ervaringen

Door middel van interviews onder randkerkelijken is komen vast te staan dat in hun persoonlijke levensgeschiedenissen de volgende factoren een belangrijke rol hebben gespeeld in de ontwikkeling van hun relatie tot de kerkelijke gemeente¹.

¹ Zie M.A. Noorloos. Op de rand maar toch niet los. Apeldoorn, 1993. 4e aangevulde druk. Zie ook Bijlage 1.

Het ouderlijke gezin

Veel randkerkelijken hebben weinig concrete herinneringen aan of ervaring met een gelovige opvoeding. Er werden vroeger nog wel bepaalde godsdienstige gebruiken in acht genomen, maar de waarde ervan voor het dagelijkse leven werd niet duidelijk. Tegelijk bestond er soms de dwang om naar de kerk te gaan of was er sprake van een onregelmatige kerkgang.

Het kerkelijke leven

Veel randkerkelijken hebben een gebrekkige gemeenschap, onvoldoende sfeer en te weinig inspiratie in de kerk ervaren. Daarnaast hebben velen zich gestoord aan opvattingen (te progressief of te conservatief), conflicten, een slordig beleid ten aanzien van mensen en een onvoldoende rekening houden met wensen en behoeften in de gemeente.

Het persoonlijke leven

Een belangrijke rol speelde voor velen ook het hebben van een onkerkelijke of zelfs antikerkelijke partner. Verder speelden problemen rond scheidingen, seksuele geaardheid, verhuizingen, werk, veel reizen etc een rol. Bij dit punt is ook de invloed van 'de secularisatie' op ieders persoonlijk leven te noemen. Deze meer omvattende factor wordt in het volgende hoofdstukje nog apart besproken.

4. Invloed van de secularisatie

De ontwikkelingen in onze samenleving en cultuur bepalen de positie van de gemeenteleden in onze samenleving en in de kerk. Ze oefenen ook hun invloed uit op het functioneren van de kerk en godsdienst. Deze zijn in onze samenleving naar de rand geschoven. De kerk verkeert meer en meer in een minderheidspositie. In dit verband spreken we van secularisatie of 'verwereldlijking'. Geloof, godsdienst en kerk zijn teruggedrongen op het terrein van ons privébestaan. Dit maakt deelname aan het kerkelijke leven voor veel mensen ook minder aantrekkelijk.

Verder oefenen eigentijdse denkbeelden die in de wetenschap tot ontwikkeling zijn gekomen hun invloed uit op ons geloof en de kerk. Levensbeschouwelijke en morele vragen worden vaak anders en meer verschillend beantwoord dan vroeger. Deze veranderingen worden door veel gemeenteleden als verruimend en bevrijdend ervaren. Zij zien ze als een uitdaging om het christelijke geloof opnieuw te verwoorden en te beleven. Voor anderen is het echter een (te) grote opgave om dat allemaal goed te kunnen meemaken. De ontwikkelingen staan op een gespannen voet met het verleden, waaraan men is gehecht. Dan wordt het moeilijk om je thuis te blijven voelen in een kerk die sterk verandert. Sommigen sluiten zich om die reden aan bij een meer vertrouwde gemeenschap van geloven en kerk-zijn. Voor de kerkelijke leiders is het heel moeilijk en vaak onmogelijk om de verschillen met vroeger en tussen de verschillende soorten kerkleden zo te overbruggen, dat iedereen tevreden kan zijn. Een verminderde kerkelijke betrokkenheid van een aantal leden is mede daardoor praktisch onvermijdelijk.

Overigens heeft de minderheidspositie van de kerken als voordeel, dat het lidmaatschap van de kerk niet meer vanzelfsprekend is. Dit kan de zaak waarvoor de kerken staan zeer ten goede komen. Daarbij is het wel van groot belang dat de leden van de Protestantse Kerk voor zichzelf en samen hun winst doen met de waardevolle punten uit hun verschillende tradities.

5. Op zoek naar een visie voor beleid

We zien dus dat randkerkelijken niet onder één hoedje te vangen zijn en dat we met zeer uiteenlopende oorzaken te maken hebben. Hierdoor klemmt de vraag naar waar wij aan moeten sluiten voor de ontwikkeling van een beleid: Zijn er misschien aanknopingspunten te vinden in de formulering van een visie of een ideaal waaraan alle gemeenteleden zouden moeten voldoen? Uitgangspunten die met elkaar een patroon vormen, waarmee het vraagstuk kan worden aangepakt? Wanneer wij iemand of onszelf randkerkelijk noemen, doen wij dat dan op grond van een aantal kenmerken die om ons heen gangbaar zijn of die wij zelf gekozen hebben?

Om spraakverwarring te voorkomen, is het nodig dat in een plaatselijke gemeente de betrokkenen uitspreken welke kenmerken zij hanteren. Daarin worden ieders persoonlijke kerkelijke positie en keuze zichtbaar: onze persoonlijke ervaringen met en idealen over 'geloven en kerk-zijn' zullen altijd van invloed zijn op wat wij zien als de rand en wat als het centrum. Daardoor is het zelfs mogelijk, dat wij persoonlijk sommige passieve leden als meelevend beschouwen en sommige zogenaamde meelevende leden als passief of randkerkelijk.

Soms blijken in gesprekken tussen meelevende gemeenteleden de verwachtingen en idealen omtrent de kerk ver uiteen te lopen. Dan zal het heel moeilijk en misschien zelfs onmogelijk zijn het met elkaar eens te worden, wie wij als 'randleden' beschouwen, hoe wij hen waarderen en hoe wij het beste met hen kunnen omgaan.

Terughoudendheid, voorzichtigheid en zorgvuldigheid in onze oordeelsvorming zijn in elk geval geboden. Samen zullen wij ons plaatselijk een beeld moeten trachten te vormen, wie wij als randkerkelijk beschouwen en welke waardering wij daaraan verbinden. Met elkaar moet worden afgesproken, welke onderscheidingen en grenzen gehanteerd zullen worden.

Dit heeft uiteraard alles te maken met onze visie(s) op gemeente-zijn. Wat is daarin wezenlijk voor ons en waar leggen wij accenten? Wanneer wij in onze visie op gemeente-zijn bijvoorbeeld het accent leggen op de centrale betekenis van en deelname aan de kerkdiensten dan levert dat een ander beeld op dan wanneer wij het accent leggen op de betrokkenheid van gemeenteleden bij allerlei vormen van kerkelijk werk of bij het leren in de kerk of bij vormen van ontmoeting en gesprek. De accenten die worden

gelegd, zijn bepalend voor onze beoordeling van het gedrag van de gemeenteleden die verkeren op de rand van de kerk. Naar onze mening zullen wij onze visie, idealen en normen in elk geval altijd moeten toetsen aan de bijbel.

Daarin wordt de gemeente geschetst als een gemeenschap waarin het lichaam van Christus herkenbaar moet zijn. Zie bijvoorbeeld Romeinen 12 en 1 Korinthe 12.

In elke gemeente als deel van het lichaam van Christus zijn de leden aanwezig op elkaar om zich met elkaar verantwoordelijk te weten voor het zoeken van het Koninkrijk van God en Zijn gerechtigheid in een wereld die Hem toebehoort. Op die gemeenschap en verantwoordelijkheid zullen wij elkaar als gemeenteleden, al of niet meelevend, mogen aanspreken.

Ter bespreking:

- *Wat vindt u wezenlijk voor een gemeente en het lidmaatschap daarvan?*
- *Op welke aspecten van het lidmaatschap van een gemeente dient volgens*

u in onze tijd het accent gelegd te worden?

6. Een pastorale benadering

Vanuit hun eigen actieve betrokkenheid bij de kerk is het te begrijpen dat ouderlingen en pastorale medewerkers op passieve leden soms min of meer kritisch reageren. Het kan moeilijk en soms misschien zelfs onmogelijk zijn hun keuzen te begrijpen. Ouderlingen en pastorale medewerk-(st)ers voelen zich vaak hulpeloos en machteloos, terwijl zij juist van alles zouden willen doen om mensen bij de gemeente te betrekken.

Om orde op zaken te stellen kan men wel proberen kerkordelijk en administratief de grenzen scherper te trekken en met het oog daarop mensen voor een keuze stellen. Het blijft echter wel de vraag of je op die manier recht doet aan de verschillende soorten randkerkelijken en of je hen op deze wijze het beste aanspreekt. Een formele benadering kan namelijk zeer vervreemdend werken. Daarom wordt er in sommige gemeenten de voorkeur aan gegeven van tijd tot tijd bezoekprogramma's te organiseren met het doel vooral naar passieve leden te luisteren en met hen in gesprek te gaan. Soms gebeurt dit in combinatie met een aanbod van (nieuwe) activiteiten waarvoor de gemeenteleden worden uitgenodigd. Bij zo'n aanbod is bijvoorbeeld te denken aan ontmoetingen bij gemeenteleden thuis, of aan een vorm van groot huisbezoek.

In sommige gemeenten wordt er ook geëxperimenteerd met meer gevarieerde vormen van gemeente-zijn in vieringen, kringen en werkgroepen, waarvoor allerlei gemeenteleden, waaronder de randleden, worden uitgenodigd. De belangrijkste vraag bij dit alles is echter: Houden we wel steeds voldoende duidelijk voor ogen wie de passieve leden in eigen gemeente zijn en wat hen bezighoudt? Wat zijn eigenlijk hun opvattingen, motieven, vragen, wensen en mogelijkheden? Hiervan kan men zich een beeld vormen aan de hand van een aantal vragen die deze gemeenteleden in bezoeken worden gesteld. Hierbij kunnen bijvoorbeeld bestaande vragenlijsten worden gebruikt².

² Zie bijvoorbeeld de vragenlijst in bijlage 1

Bij elk huisbezoek luistert de pastorale opstelling van de bezoeker(st)er nauw. Belangrijke uitgangspunten daarvoor zijn:

- Een open, luisterende houding voor wat mensen beweegt
- Duidelijkheid over eigen motivatie en bedoeling met het gesprek
- Vertrouwen dat Gods Geest werkzaam is
- Acceptatie van en respect voor ieders persoonlijke keuze
- Bereidheid als bezoeker(st)er de eigen visie op en betrokkenheid bij de kerk kritisch onder ogen te zien
- Vrijmoedigheid om een beroep te doen op iedereen om iets van zichzelf bij te dragen ten dienste van mensen binnen en buiten de gemeente van Christus
- Bereidheid om vanuit de kerk mee te werken aan de ontwikkeling van nieuwe vormen van gemeente-zijn.

Het moet natuurlijk duidelijk zijn wat wij beogen. Onuitgesproken speelt meestal de hoop en het streven mee dat randleden zich opnieuw verbinden met de gemeente zoals die reilt en zeilt. In de regel zal een bezochte die bedoeling bij de bezoeker(st)er ook veronderstellen. Maar dan is het goed en misschien zelfs nodig, dat dit ook duidelijk wordt gezegd.

De vraag is echter of dit inderdaad ons streven is en zou moeten zijn? In elk geval dienen wij ons ervan te onthouden onze persoonlijke kerkelijke wensen en idealen aan randkerkelijken voor te houden als de regels waaraan zij zouden moeten voldoen. Zolang wij niet weten wat de achtergrond is van iemands passieve of randkerkelijke gedrag, zullen wij er ons voor moeten hoeden mensen voor te houden, wat wij denken dat goed voor hen is. Van bezoeker(st)ers mag worden verwacht dat zij zich vooral open stellen voor de verhalen, de vragen, de kritiek en de mogelijke suggesties van de gemeentelieden die worden bezocht.

Als het goed is, kan de kerkelijke gemeenschap in een gesprek worden geschetst als een gemeenschap die open is voor verandering en voor mensen die daaraan hun bijdrage willen leveren. Niet datgene wat de gemeente is, maar hoe zij beter zou kunnen worden, staat dan centraal. Met zo'n open gemeentemodel voor ogen kan een open gesprek worden gevoerd. Dan hoeft de gemeente zoals die reilt en zeilt ook niet verdedigd en verkocht te worden.

De strekking van een gesprek kan zijn: Hoe gaan wij verder? Uiteraard mag dit niet betekenen, dat frustraties over het verleden en klachten over het heden onder de tafel worden geduwd; integendeel. Pijn en moeite moet men kunnen uitspreken en daar moet zo mogelijk iets mee worden gedaan. Daarnaast dient duidelijk onrechtvaardige kritiek weersproken te worden, alleen al om daarmee ook recht te doen aan andere leden van de kerk die de kritiek betreft.

Ter bespreking:

- *Kunt u zich vinden in de genoemde uitgangspunten voor het pastorale*

gesprek?

- *Welke van de genoemde uitgangspunten lijken u moeilijk te hanteren in gesprekken met niet-meelevende leden?*
- *Waarop zou u in de gesprekken het accent willen leggen?*

7. Beleidsvragen

De vragen met betrekking tot het pastoraat spelen uiteraard in het kader van een totaal beleid. Een keuze voor het pastoraat vormt daarvan een aspect. Ze kan dienen als uitgangspunt. Maar er is meer! In dit verband moet plaatselijk duidelijk worden vastgesteld vanuit welke visie er wordt gewerkt, welke mogelijkheden er zijn, welke koers wordt gekozen en welke prioriteiten er worden gesteld.

7.1 Visieontwikkeling

De ontwikkeling van een visie op een te voeren beleid kan aansluiten bij wat er in de vorige hoofdstukken naar voren is gebracht. Het zal duidelijk zijn, dat wij pleiten voor een pastorale benadering op basis van een zorgvuldige verkenning en een in kaart brengen van de invloeden van buitenaf en van binnenuit die het gemeente-zijn bepalen, met als doelstelling: de gemeente op te bouwen in vormen van gemeenschap waarin Jezus Christus herkenbaar is in Zijn liefde en zorg voor de wereld. Uiteraard is hierover veel meer te zeggen. Het lijkt ons echter niet nodig om dat allemaal naar voren te brengen. Aan de ontwikkeling van onze visie op gemeente-zijn in deze tijd dient trouwens regelmatig aandacht besteed te worden.

7.2 Mogelijke initiatieven

De mogelijkheden om iets te ondernemen liggen plaatselijk nogal verschillend. Het is daarom van groot belang dat ze plaatselijk worden geïnventariseerd. Ze zijn mede afhankelijk van de beschikbaarheid van vrijwilligers en betaalde krachten; dus ook van al of niet beschikbare gelden. Diverse mogelijke initiatieven worden in het volgende hoofdstuk genoemd en enigszins uitgewerkt. Bezien moet echter worden in hoeverre deze aansluiten bij de plaatselijke situatie en uitvoerbaar zijn.

7.3 Bepaling van de koers

Bij het maken van keuzen wordt dikwijls vrij willekeurig te werk gegaan. Zo worden ideeën van elders nogal eens toegepast zonder dat er een duidelijke afweging is gemaakt. Bij het maken van keuzen is het belangrijk om eerst de strategische vraag naar de koers te stellen. Deze is wat betreft de randkerkelijkheid: Willen wij in het beleid in onze gemeente prioriteit geven aan de ontwikkeling van gerichte aandacht voor passieve leden of vinden wij het beter om aan de slag gaan met de meer actieve leden in de hoop, dat

passieve leden vanzelf weer zullen aanhaken? Het maakt nogal wat uit voor welke koers er wordt gekozen.

Uiteraard is in principe ook een tweesporenbeleid mogelijk: enerzijds aan de slag gaan met gemeenteleden die ergens aan willen meedoen en anderzijds passieve leden van tijd tot tijd informeren of ook ergens voor uitnodigen.

Een onderscheid dat in dit verband weleens is gemaakt, is die tussen het zogenaamde 'relatiepastoraat' en het 'uitnodigend pastoraat'. Het 'relatiepastoraat' kan bestaan in de meer intensieve begeleiding van mensen gedurende bepaalde perioden in hun leven, in aansluiting op hun betrokkenheid bij verschillende vormen van gemeente-zijn. Het 'uitnodigende pastoraat' kan bestaan in het regelmatig informeren, belangstelling tonen en het van tijd tot tijd uitnodigen van alle (passieve en actieve) gemeenteleden.

Dit tweesporenbeleid heeft als voordeel dat er continue aandacht bestaat voor de gemeenteleden op verschillende posities in de kerk, zonder dat alle energie opgaat aan het één of het ander. Het uitgangspunt wordt evenwel gevormd door de keuze voor de opbouw van de gemeente met de mensen die iets kunnen en willen doen.

Een andere keuzemogelijkheid is die van een van tijd tot tijd wisselende inzet. Bijvoorbeeld eerst een keuze van inzet gericht op het zoeken van contacten met passieve leden en later één die gericht is op degenen die meer meelevend zijn enz. Plaatselijk zal in elk geval vastgesteld moeten worden welke koers men kiest. Wat er gekozen wordt, dient ook duidelijk gecommuniceerd te worden met de gemeente.

7.4 Prioriteiten

Doelgroepen

Een volgende keuzevraag betreft die van de prioriteiten met betrekking tot verschillende categorieën gemeenteleden. Welke gemeenteleden geven wij voorrang: Nieuw-ingekomenen? Vertrekkenden? Jongeren? Ouderen? Zieken? Ouders van opgroeiende kinderen? Alleenstaanden? Gemeenteleden op kruispunten in hun leven? Passieve leden?.... Uiteraard zijn hierbij verschillende combinaties en variaties mogelijk. In dit verband verdient het aanbeveling om de doelgroep 'passieve leden' niet apart te benaderen, maar vooral als behorend tot de categorieën jongeren, ouderen, jonggehuwden enz. Dit kan de volledige erkenning en de betrokkenheid van randkerkelijken bij de gemeente ten goede komen.

Werksoorten

Een andere prioriteitenvraag betreft de verhouding die wij kiezen tussen de ontwikkeling van het bezoekwerk en andere vormen van kerkelijk werk: toerusting, jeugdwerk enz. Bij elke keuze of combinatie van keuzen moet worden aangegeven, waarom welke prioriteiten worden gesteld, zodat iedereen weet waar zij/hij aan toe is. Ook hierbij is het van belang om randkerkelijken gelijktijdig en gelijkwaardig met andere gemeenteleden uit te nodigen om deel te nemen.

Ter bespreking:

- *Welke koers heeft uw voorkeur bij de ontwikkeling van een beleid ten aanzien van passieve leden?*
- *Welke groepen gemeenteleden dienen volgens u met het oog de ontwikkeling van de randkerkelijkheid prioriteit te krijgen?*

8. Praktische uitwerking

8.1 Kerkelijke administratie

Passieve leden dienen voluit als leden van de gemeente te worden erkend. Zij horen erbij. Zij mogen niet worden uitgeschreven. Hierop moet bij hen ook niet worden aangedrongen. Alleen wanneer zij zelf besluiten hun lidmaatschap op te zeggen, moet dat worden aanvaard.

Natuurlijk mag men hen op deze keuzemogelijkheid soms attent maken, bijvoorbeeld tijdens een bezoek of in een brief. Daarbij kan men ook met recht en reden wijzen op de financiële aspecten van het lidmaatschap van de kerk. Het uitgangspunt zal evenwel altijd moeten zijn de openheid van de kerk voor iedereen die lid is van de gemeente, ongeacht of hij/zij financieel bijdraagt³. Wanneer iemand (voorlopig) geen contact met 'de kerk' wil hebben, moet dat worden geaccepteerd. Men kan iemand in dat geval als 'passief lid' administreren en onderbrengen in een apart deel van het 'ledenbestand'. Dat dient evenwel goed te worden beheerd, omdat ook dat bestand zijn betekenis houdt met het oog op de (incidentele) toezending van informatie en om andere gemaakte afspraken te blijven nakomen. Zo kan aan passief geregistreerde leden zijn toegezegd, dat zij bepaalde uitnodigingen of berichten blijven ontvangen.

Met het oog op een zorgvuldige administratie is het gebruik van goede software zeer aan te bevelen. Voor informatie en advies daarover verwijzen wij naar de SMRA⁴.

8.2 Blijvend aanbod en beroep

Passieve leden hebben er recht op, dat zij regelmatig worden geïnformeerd en uitgenodigd voor bestaande en nieuwe activiteiten binnen de gemeente en naar buiten, zeker wanneer hen dit is toegezegd. Het verdient in dit verband aanbeveling dat de kerk(en) plaatselijk van tijd tot tijd een folder samenstellen en verspreiden waarin zij hun diensten en projecten presenteren. Aan niet-meelevende en passief geregistreerde leden kunnen de folders worden overhandigd en/of toegezonden. De folders kunnen

³ Voor een voorbeeldbrief zie bijlage 2

⁴ Stichting Mechanische Registratie en Administratie, Joseph Haydnlaan 2a, 3533 AE Utrecht. Tel: 030 - 880 1880. Email: info@smra.nl. Website: www.smra.nl.

natuurlijk ook publiek worden verspreid. Dat komt de public relations, de betrekkingen naar buiten, van de kerk ten goede. Denkbaar is in dit verband ook dat er af en toe posters worden gemaakt die in openbare gelegenheden, bijvoorbeeld in een bibliotheek, worden opgehangen. De ontwikkeling van publiciteit in plaatselijke (huis-aan-huis) bladen raden wij ook sterk aan.

8.3 Omzien naar elkaar

Kerk- en gemeente-zijn is een publieke aangelegenheid. In de samenleving kan blijken dat christenen zich inzetten voor allerhande wezenlijke zaken. Dit betekent ook gewoon: omzien naar elkaar in de buurt waar je woont en op de plaats waar je werkt. Het is: je inzetten voor elkaar binnen de gemeente en daar buiten. Naarmate dit omzien naar elkaar gestalte krijgt, leren mensen elkaar beter kennen en zal men elkaar vaker bijstaan en helpen. Pastoraat op de rand is pastoraat in het grensgebied van kerk en samenleving. Het pastoraat kan daar een belangrijke functie vervullen als pastoraat van vrouwen, van alleenstaanden, van ouderen, van jongeren enz. onder elkaar. Het vindt plaats in allerlei ontmoetingen, in groepen, op allerlei plaatsen en bij allerlei gelegenheden. De kerk kan dat stimuleren en ondersteunen, door het aan te moedigen en er aan mee te werken.

8.4 Pastoraat in wederkerigheid

Het van tijd tot tijd bezoeken van (bepaalde categorieën) passieve leden vormt een teken van belangstelling en meeleven met hen. Over de pastorale houding en de bedoelingen is al het een en ander gezegd in hoofdstuk 6. Daaraan voegen wij hier uitdrukkelijk één element toe. De verhalen, vragen en kritieken van randkerkelijke gemeenteleden kunnen zeer leerzaam zijn voor de kerk. Ze kunnen fungeren als een spiegel waarin de kerkenraad en de meelevende gemeenteleden zien hoe zij overkomen. Wat randkerkelijken zeggen, kan zeer verhelderend zijn voor het functioneren van de kerk: de waardering en kritiek die er uit spreken, kunnen belangrijke aanknopingspunten zijn voor de bezinning en de ontwikkeling van het kerkelijke beleid. Vanzelfsprekend moeten in dit verband wel duidelijke afspraken worden gemaakt. Aan de hand van de resultaten van bezoekverslagen (anoniem!) kan een overzicht worden samengesteld en in de kerkenraad besproken worden. Allerelei gegevens zullen zich ook lenen voor publicatie in het kerkblad.

8.5 Gemeenteopbouw

Wanneer onze aandacht voor passieve leden niet het uitgangspunt en de hoofddoelstelling vormt voor de ontwikkeling van het kerkelijke beleid, maar de dienst van de kerk in de samenleving, staan wij voor een ingewikkelde opgave. In hoofdstuk 7 is daarover al het een en ander gezegd. Wij onderstrepen hier het belang dat in elke gemeente regelmatig, niet vrijblijvend, over de opbouw van de gemeente wordt nagedacht.

In dat beraad dienen kerkenraadsleden en randkerkelijken, jongeren en ouderen, vrouwen en mannen enzovoort elkaar te ontmoeten om vanuit hun verschillende posities en verantwoordelijkheden mee te denken over wat er moet gebeuren. Direct en indirect zijn daarmee ook de mensen aan de rand van de kerk gediend.

8.6 Toerusting en training

Bij de ontwikkeling van elke activiteit dient gezorgd te worden voor een duidelijke instructie, een goede training en de nodige begeleiding. Helaas ontbreekt het daaraan dikwijls. Ouderlingen en pastorale medewerk(st)ers voelen zich nog te vaak aan hun lot overgelaten en raken daardoor ontmoedigd. Zo dienen bijvoorbeeld over de bezoeken aan passieve leden duidelijke afspraken gemaakt te worden. Toerusting en begeleiding zijn nodig op het punt van de gespreksvoering. Aan te raden is dat er een apart werkgroepje wordt gevormd, dat een actie opzet, coördineert en begeleidt.

8.7 Spiritualiteit

Om te voorkomen dat de gemeente verbrokkelt en weer geheeld moet worden, dient in elke gemeente regelmatig gewerkt te worden aan een goed klimaat. Dit gebeurt door de ontwikkeling van een positieve en gemotiveerde instelling van de gemeenteleden en van kerkelijke werkgroepen, commissies enzovoort ten aanzien van de taak waarvoor zij staan en ten aanzien van elkaar. De ontwikkeling van zo'n klimaat en wijze van werken wordt gevoed door de nodige bezinning en het leren zien en erkennen van elkaars gaven en mogelijkheden. In een open klimaat van geloven en kerk-zijn komen de verschillende gaven van de Geest het beste tot ontplooiing. In vieringen mag daarvoor gedankt en gebeden en in het dagelijkse leven mee gewerkt worden.

8.8 Geloofsoverdracht

De vragen rondom de 'geloofsoverdracht' dienen hoog op de kerkelijke agenda te staan. Al te weinig gemeenteleden hebben geleerd hun geloof met eigen woorden uit te spreken en door hun daden te vertolken. De

beschikbare toerustingsmogelijkheden in het kader van de jongeren- en volwassenencatechese en het groepspastoraat kunnen daarvoor worden benut. Het mag in de toekomst niet meer voorkomen dat mensen zeggen: het is mij als kind/jongere niet duidelijk geworden wat het geloof inhoudt en wat onze ouders eraan beleefden en wat men er in de kerk mee bedoelde.

8.9 Jeugd- en jongerenwerk

Nog altijd kan het jeugd- en jongerenwerk van de kerk⁵ een bijdrage leveren aan het functioneren van de gemeente in het centrum en aan de rand. Een voorwaarde daarvoor is, dat er ruimte voor bestaat. Het beste is, wanneer jongeren de verantwoordelijkheid hiervoor zoveel mogelijk zelf ter hand nemen. Een voorbeeld is, dat jongeren elkaar regelmatig ontmoeten bij maaltijden en op plaatsen waar zij met elkaar aan de praat kunnen en van waaruit zij ook iets kunnen ondernemen. Onder die omstandigheden is het niet aan de orde of men randkerkelijk is of niet. Meestal zullen zij het tegelijk zowel wel als niet zijn.

Ter bespreking:

- *Geef u aan welke betekenis de diverse mogelijkheden hebben voor een versterking van de band van de gemeenteleden onder elkaar en bij het werk van de kerk?*
- *Ziet u nog andere dan de genoemde invalshoeken en mogelijkheden om de betrokkenheid van gemeenteleden te versterken?*
- *Welke van de geschetste mogelijkheden wilt u in uw gemeente in de eerste plaats ter hand nemen?*

⁵ Voor meer informatie over jeugd- en jongerenwerk: JOP – jeugdorganisatie Protestantse Kerk, Postbus 8504, 3503 RM Utrecht, tel. (030) 880 18 80, www.jop.nl

- *Maakt u met elkaar een plan, hoe u een of meer mogelijkheden wilt benutten.*

Bijlage 1: Onderzoeksvragen

Enkele vragen naar aanleiding van een onderzoek inzake de betrokkenheid van gemeenteleden bij de kerk en het geloof.

Deze vragen zijn te gebruiken in gesprekken met leden aan de rand van de kerk om te weten te komen, hoe zij hun eigen positie ervaren en hoe zij aankijken tegen de kerk⁶.

A. Persoonlijke gegevens:

1. Naam: _____ anoniem!
2. Leeftijd: _____
3. Geslacht: _____
4. Opleiding: _____
5. Soort beroep: _____
6. Burgerlijke staat: _____
7. Eventuele gezinssituatie: _____

B. Geschiedenis:

1. Heeft u een 'christelijke opvoeding' gehad?
2. Waren uw ouders kerkelijk betrokken?
3. Hoe hebt u uw geloofsopvoeding ervaren?
4. Hebt u ooit deelgenomen aan kerkelijke activiteiten?
5. Welke positieve en/of negatieve ervaringen hebt u met de kerk?

C. Huidige positie tegenover de kerk:

1. Bezoekt u weleens een kerkdienst?
2. Hoe ziet u de kerk?
3. Merkt u wel eens iets van de kerk?
4. Hebt u belangstelling voor sommige activiteiten van de kerk?
5. Wat vindt u er van, wanneer er vanuit de kerk contact met u wordt opgenomen?

D. Waarden en normen:

1. Vindt u uzelf gelovig?
2. Hebt u belangstelling voor godsdienstige onderwerpen?

⁶ Vgl. M.A. Noorloos: Op de rand maar toch niet los

3. Spreekt de bijbel u aan?
4. Welke waarden zijn voor u van belang in uw leven?
5. Met welke waarden en normen hebt u moeite?

E. Lidmaatschap van de kerk:

1. Hoe ziet u uw betrokkenheid bij de kerk?
2. Hoe bent u tot uw huidige (geringe) betrokkenheid gekomen?
3. Hebt u bepaalde verwachtingen van de kerk?
4. Wilt u als lid ingeschreven blijven?
5. Stelt u regelmatige informatie op prijs?

F. Afsluiting:

1. Wilt u iets toevoegen aan wat er is gezegd?
2. Hoe hebt u het gesprek ervaren?

Bijlage 2: Conceptbrief aan passieve leden

Deze voorbeeldbrief⁷ is niet voor alle situaties geschikt. Hij heeft één bepaalde insteek. Daarom moet telkens eerst duidelijk worden vastgesteld:

- Welke 'groep' hebben wij op het oog? Geregistreeerde 'passieve (niet betalende) leden of alleen niet-meelevende leden of....?
- Wat willen wij deze groep van onze bedoelingen zeggen?
- Wat willen wij hen vragen en/of voorstellen?
- Hoe kan het bericht het beste worden overgebracht? Brief sturen, of afgeven, of eerst op bezoek gaan, of....
- Welke kans is er dat bepaalde misverstanden rijzen?
- Hoe denken wij die te voorkomen of anders zo spoedig en goed mogelijk te herstellen?

Onderstaande brief kan als bezwaar hebben:

- dat hij het gevoel kan oproepen, dat wij passieve leden liever kwijt dan rijk zijn.
- en dat 'geld' te zeer het beeld bepaalt.

Mede daarom moet u de brief in uw situatie wellicht aanpassen.

Brief van de kerkenraad aan 'passief' geregistreeerde gemeenteleden die ook geen kerkelijke bijdrage betalen.

Geachte....,

Uw eerste reactie is misschien: Een brief van de kerk?... Waarom wordt er contact met mij gezocht? Mijn relatie met de kerk staat toch sinds jaar en dag op een laag pitje?

Inderdaad is dit voor zover wij weten het geval. U staat namelijk bij ons geregistreeerd als een zogenaamd 'passief lid'. Dit komt omdat u er ooit voor

⁷ Op www.kerkbalans.nl (campagne voeren/ brieven schrijven) zijn nog meer voorbeeldbrieven te vinden die behulpzaam kunnen zijn wanneer u ook de financiële situatie van de gemeente onder de aandacht wilt brengen.

hebt gekozen geen contact te willen hebben met de kerk, zonder dat u zich hebt (willen) laten uitschrijven. Als kerkenraad hebben wij echter besloten toch nog een keer contact met u op te nemen. Wij vragen ons namelijk af, of u, samen met nog ongeveer (bijvoorbeeld 160) andere leden die 'passief' staan geregistreerd, misschien opnieuw wilt overwegen of en zo ja, hoe u bij onze gemeente betrokken wilt zijn.

Wij denken aan de volgende mogelijkheden:

Misschien wilt u op de een of andere manier weer meer betrokken worden bij onze gemeente. Daarvoor bestaan allerlei aanknopingspunten, waarover u kunt lezen in bijgaand jaarboekje (of: folder) waarin ons gemeentelven wordt geschetst. Wanneer u zich voelt aangesproken ben ik (zijn wij) graag bereid daarover eens met u te komen praten. U kunt daarbij ook uw eigen wensen naar voren brengen. Ons gemeentelven is namelijk steeds in ontwikkeling, zodat er telkens nieuwe initiatieven worden ontplooid.

Wanneer u ervoor kiest niet opnieuw contact met de kerk te hebben, vinden wij dat jammer, maar wij respecteren uw keuze.

Wanneer u als lid uitgeschreven wil worden, maken wij u er op attent u die keuze alleen zelf kunt maken. Wij vragen u dat dan aan ons dat mee te delen, dan sturen wij u een formuliertje dat u kunt invullen en ondertekenen.

Wanneer u geen nader contact wilt hebben met onze gemeente, maar ook niet uitgeschreven wilt worden, handhaven wij uw 'passieve registratie'. Wij informeren u dan wel van tijd tot tijd over onze kerkelijke gemeente en vragen u daarvoor evenals aan de andere leden van de kerk elk jaar een financiële bijdrage. (De kosten per jaar per geregistreerd lid bedragen in onze gemeente gemiddeld.....) Daarvan wordt het onderhoud van ons kerkgebouw, de salarissen van de koster(s) en predikant(en) en de activiteiten van onze regionale en landelijke kerkelijke organisatie betaald zoals (.....)

Binnenkort (...) nemen wij graag contact met u op om te vernemen welke keuze u hebt gemaakt. Wij zijn ook graag bereid er met u eerst nog eens over te praten. U kunt daarvoor contact opnemen met.....

Met vriendelijke groet namens de kerkenraad,
Naam + adres (van bijvoorbeeld de wijkouderling)

Literatuur

- G.Heitink, Bezoekwerk namens de kerk, VC/ West-Friesland, 2009, ISBN: 9789059773936
- M.A. Noorloos, Op de rand maar toch niet los, Apeldoorn, 1993. 4e aangevulde druk
- M. Noorloos, Groeien bij de bron – Kansen voor het christelijke en kerkelijke leven, Kampen, 2005, ISBN: 9789043510899
- W.H. Velema, Verdiept pastoraat, Groen, Heerenveen, 1998, ISBN: 9789050309059

Brochures

- Verbinding en aandacht - nieuwe wegen voor gemeentepastoraat
- Uitgerust op pad - Een praktische handreiking voor het pastoraal Bezoekwerk
- Beleid en organisatie van het gemeentepastoraat

Zie www.pkn.nl/pastoraat

Workshop

Telefonisch contact opnemen met randkerkelijken ('anders meelevend')

Zie voor meer informatie www.toerustingeneducatie.pkn.nl

Website

www.pkn.nl/tussengeneratie: informatieve site over de generatie die zich niet meer zo sterk bezighoudt met de kerk